

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Leaving Certificate 2024

Marking Scheme

Estonian

Higher Level

Note to teachers and students on the use of published marking schemes

Marking schemes published by the State Examinations Commission are not intended to be standalone documents. They are an essential resource for examiners who receive training in the correct interpretation and application of the scheme. This training involves, among other things, marking samples of student work and discussing the marks awarded, so as to clarify the correct application of the scheme. The work of examiners is subsequently monitored by Advising Examiners to ensure consistent and accurate application of the marking scheme. This process is overseen by the Chief Examiner, usually assisted by a Chief Advising Examiner. The Chief Examiner is the final authority regarding whether or not the marking scheme has been correctly applied to any piece of candidate work.

Marking schemes are working documents. While a draft marking scheme is prepared in advance of the examination, the scheme is not finalised until examiners have applied it to candidates' work and the feedback from all examiners has been collated and considered in light of the full range of responses of candidates, the overall level of difficulty of the examination and the need to maintain consistency in standards from year to year. This published document contains the finalised scheme, as it was applied to all candidates' work.

In the case of marking schemes that include model solutions or answers, it should be noted that these are not intended to be exhaustive. Variations and alternatives may also be acceptable. Examiners must consider all answers on their merits, and will have consulted with their Advising Examiners when in doubt.

Future Marking Schemes

Assumptions about future marking schemes on the basis of past schemes should be avoided. While the underlying assessment principles remain the same, the details of the marking of a particular type of question may change in the context of the contribution of that question to the overall examination in a given year. The Chief Examiner in any given year has the responsibility to determine how best to ensure the fair and accurate assessment of candidates' work and to ensure consistency in the standard of the assessment from year to year. Accordingly, aspects of the structure, detail and application of the marking scheme for a particular examination are subject to change from one year to the next without notice.

HINDAMISJUHE

I ÜLESANNE

kuni 30 punkti

Vasta küsimustele. Iga õige vastus annab 5 punkti.

Tähendusest arusaamine. Seleta lahti või asenda oma sõnadega antud sõnad ja väljendid.

1. Selgita järgmiste sõnade ja väljendite tähendust, nii nagu need esinevad teksti kontekstis: (5 × 1)

- 1) digiriik – riik, mis kasutab toimimiseks palju digitaalseid lahendusi; riik, mida iseloomustab kõrge digitaliseerituse tase ning digitehnoloogia kiire areng
- 2) nutikas – taibukas, leidlik, terane, tark, lahtise peaga
- 3) äge – väga tore, vaimustust äratav, vinge, kihvt
- 4) pärssima – (protsessi) aeglustama, takistama, tagasi hoidma
- 5) maailmaga suhestuma – maailmaga seostuma, haakuma, suhtes olema

Vasta teksti põhjal küsimusele, sõnastades loetu ümber oma sõnadega

2. Milliste oskuste olemasolu näitab agentsus? (5)
- See näitab inimese toimetulekuvõimet, oskust seada eesmärgid ja langetada otsuseid nende eesmärkide täideviimiseks. See eeldab oskust teha valikuid, kasutades olemasolevaid oskusi ja teadmisi.*

3. Autor võrdleb tehnoloogia kasutamist auto juhtimisega. Missuguse järelduse teeb ta selle võrdluse põhjal tehisaru kohta? (5)
- Tehisaru on nagu auto. Autoga sõitmiseks tuleb olla teatud vanuses, õppida juhtima autot, omandada sõidureeglid, sooritada eksamid ja õppida liikluses käituma. Samamoodi peab inimene tehisaru kasutamise jaoks vastama teatud tingimustele (nt vanus) ja omandama teatud teadmised ja hoiakud ning järgima reegleid. Tehnoloogiat nagu autotki tuleb kasutada mõistlikult.*

Vasta teksti põhjal küsimusele, kasutades oma sõnu ja täislauseid

4. Artiklist selgub, et tihti ei kasuta õpilased tehisarumudeleid kodutööde tegemisel otstarbekalt ega ei saa õppimisest pikaajalist kasu. Selgita, kuidas seda praktikat parandada? (5)

Esiteks peab õppimiseks võtma aega ja olema keskendunud. Tervete ülesannete kopeerimisel tehisarust otse vihikusse ei ole pikaajalist väärtust, sest õppuri oma aju jääb rakendusest. Selle asemel oleks tehisarumudelilt hoopis mõttekas küsida end huvitava teema kohta üsna spetsiifilisi küsimusi või selgitusi, seejärel tuleks pakutud vastused oma peas läbi mõelda ja uus info oma seniste teadmistega siduda. Teiseks aitab kaasa see, kui õpilast teema huvitab ja ülesanne nõuab loomingulist lähenemist ja iseseisvust. Samuti on kasu taustteadmistest tehisaru kasutamise võimaluste kohta.

5. „Agentsuse oluline osa on oskus langetada eesmärgipäraseid valikuid. Et agentsust arendada, tuleks lapsel koolis harjutada rohkem valikute tegemist.“ Kuidas aitab sinu arvates valikute tegemise oskus kaasa tehnoloogia õigesti kasutamise oskusele? Esita loetu põhjal oma seisukoht. (5)

Valikute tegemise oskus on kõigepealt oluline selleks, et lapsed oleksid võimelised otsustama ise, millal neil on vaja tehnoloogiat, nutiseadmeid või tehisaru ning et nad oskaksid neid seadmeid sihipäraselt kasutada. Koolil on tähtis roll suunanäitajana.

Valikute tegemise oskus aitab meil oma elus eesmärkideni jõuda. Noorte puhul on üheks eesmärgiks tulevik ja karjäär. Võimalus valida endale sobivaid aineid ja projekte aitab meid muuta pädevamaks, loovamaks, raskuste ületamisel julgemaks, sihikindlamaks, iseseisvamaks ning arendada kriitilist mõtlemist ja kiiret analüüsivõimet. Samad oskused on vajalikud tehnoloogiamailmas – pädevust kasutada ja arendada tehnoloogiat, läheneda projektidele loovalt ja viia ideid ellu sihipäraselt, arvestada ohte (nt küberkuritegevus, valeinfo), järgida reegleid (nt andmekaitse) või oskust valida sobivaid töömeetodeid.

6. „Tehnoloogia on ainult nii hea, kui head on kasutaja oskused ja teadmised. Seega minu arvates peaksime digiriigina panustama lastele (ja ka täiskasvanutele) vajalike tulevikuoskuste õpetamisse.“ Arutle artikli konteksti silmas pidades selle üle, millised võiks olla tulevikus vajaminevad oskused või teadmised. (5)

Maailm muutub aina tehnoloogiakeskemaks ja robotite, algoritmide ja tehisintellekti mõju aina kasvab. Enamik tulevikuameteid eeldab rohkem või vähem tehnoloogilist võimekust ja teadmisi – on vaja osata näiteks programmeerimist, andmetöötlust, masinõpet. Seega on oluliste tulevikus vajaminevate oskuste hulgas kindlasti arvutioskus (sh enesetäiendamine, elukestev ja ümberõpe) ning keeleoskus ja -õpe.

Samas jäävad tõenäoliselt alles siiski erialad, mis nõuavad vähem tehnoloogiaoskust ja rohkem loovust, empaatiavõimet, meeskonnatööoskust, suhtlemisoskust, paindlikkust.

II ja III ülesande hindamisel arvestatakse järgmisi kriteeriume:

1. Teemast arusaamine ja sisu: teema on kandidaadi jaoks mõistetav ning ta on võimeline antud teemal mõtteid esitama – 30%
2. Teksti ülesehitus: kandidaadi lausestus on asjakohane, struktureeritud ja eesmärgipärane – 30%
3. Sõnavara ja stiil: kandidaadi keelekasutus on pädev oma mõtete selgeks ja lodusaks väljendamiseks – 30%
4. Õigekiri: õigekeelsus ja kirjavahemärgid – 10%

II ÜLESANNE

kuni 30 punkti

„Eesmärk pole mitte riik, kus kõik kasutavad nutividinaid, vaid riik, kus inimesed on nutikad.“

Artiklile tuginedes arutle, kuidas seda eesmärki saavutada. Kirjuta umbes 100–150sõnaline arvamus oma seisukoha põhjenduseks.

Näiteks:

*digivahendid ja tehnoloogia, innovatsioon, digiharidus, keskkond, internet, keel ja kultuur, tehisintellekt, sotsiaalmeedia, küberturvalisus, nutiseadmete kasutamise mõju inimeste tervisele ja käitumisele, digiseadmete mõistlik kasutamine ja piirangud, kodu, kooli ja riigi roll;
jne.*

III ÜLESANNE

kuni 40 punkti

Umbes 300sõnaline sidus teemakohane kirjand läbimõeldud sisu, selge ülesehituse ning sorava lausestusega.

1. Tehnoloogia areng – nagu kahe teraga mõök
2. „Eesti suurim turvalisusrisk on harimatus.“ (*Jaak Jõerüüt*)

